

חובות ארנונה עד 2011

חובות ארנונה עד 2011

תוכן העניינים

95	מבוא
95	עיקרי הדברים
96	1. נתונים כספיים וכמותיים
99	2. מסגרת חוקית
103	3. מדגם - יתרות גבוהות
104	רשימת נספחים

מבוא

דו"ח זה נערך במהלך החודשים פברואר - מאי 2020 בעקבות פניות ציבור בנושא - גביית חובות ארנונה עד 2011. הדו"ח נערך בעזרת רו"ח עמוס אליאב.

נציין כי היקף חובות ארנונה ומים של 18,279 חייבים עד שנת 2011 עומד על 519 מיליון ש"ח בשנת 2019.

ברצוננו להודות למנהלת אגף ההכנסות, למנהלות מחלקות ארנונה עסקים וארנונה מגורים ולצוות האגף על הסיוע בהכנת דוח זה.

עיקרי הדברים

א. המלצה לפניה למשרד הפנים לאשור כוללני לחשוב לפי ריבית חשכ"ל

ריבית הפיגורים שהצטברה על הקרן של יתרות חוב מים וארנונה עד לשנת 2011 לפי חוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה), ואשר משמשת לצורך חישוב היתרות במערכת המידע, גבוהה משמעותית מהסכום הנגבה בפועל במסגרות הסכמי פשרה המאושרים על ידי משרד הפנים. כמו כן, בשיטה הנוכחית בה יש צורך להגיש לאישור מחיקה כל חוב ישן בנפרד, אין בספרי העירייה עדכון רלוונטי של ערך כלל החובות לגבייה במערכת. חובות ארנונה ומים שנצברו עד 2011, מסתכמות נכון ל-31.12.19 לכחצי מיליארד ש"ח. בהתבסס על החישובים במדגם, ניתן להניח שאם היתרות היו מחושבות לפי ריבית החשב הכללי, הנהוגה לחשוב הגביה בפועל במקרה של פשרה, היתרות היו מתעדכנות לכמחצית מיתרת החוב המוצגת כיום.

מומלץ לערוך פניה למשרד הפנים אשר תציג לאשורו קובץ יתרות חוב ארנונה ומים עם תחשיב יתרות לפי ריבית חשכ"ל בהשוואה ליתרות במערכת, וזאת כדי לאפשר:

- גביה אקטיבית משמעותית במסגרת הסדרי פשרה גורפים מבלי לחכות שנים רבות עד שתוצר הזדמנות לגביה פאסיבית.
- חסכון בעבודה לעומת המצב הסיזיפי כיום בו, לגבי כל הסדר פשרה, מבוצע תחשיב ידני נפרד, לצורך אשור פרטני של משרד הפנים, לכל חייב וחייב.

ב. המלצה לפנות לקבלת אשור למחיקת יתרות קטנות

במערכת הגביה רשומות כ- 2,500 יתרות חוב מהשנים עד 2011 בין 50- ש"ח ל- 50+ ש"ח הכוללים בעיקר צבירת רבית.

מומלץ לפנות למשרד הפנים לקבלת אישור למחיקתם עקב היעדר מהותיות.

ג. המלצה לבדיקת מהות יתרות זכות בסך כולל של 10 מיליון ש"ח

במערכת יתרות זכות בסכום כולל של 10 מיליון ש"ח בגין 5,000 זכאים.

מומלץ לערוך בדיקה בגין מהות היתרות ולדון בצעדים הנדרשים לטיפול בהם.

תגובת האגף

הנהלת האגף העבירה למשרד הפנים בקשה למחיקת הריבית המגלמת 70% מהחוב, זאת מאחר ומדובר בחובות ישנים שיש מורכבות רבה בגבייתם, כמו כן בקשה למתן הנחת מזומן בגובה 20%.

1. נתונים כספיים וכמותיים

דוח מבקר המדינה 2014 - בדוח מבקר המדינה משנת 2014 בנושא 'ארנונה ברשויות מקומיות- הטלה, הנחות והסדרת גביה' נמתחה ביקורת על הרשויות המקומיות ועל משרד הפנים בגין היקף חובות ארנונה עצום, חוסר בפעולות גביה והתיישנות של חובות (ראה נספח 1.1).

כחצי מיליארד ש"ח חובות ארנונה ומים - עד 2011

מנתוני הטבלה להלן עולה כי היקף חובות ארנונה ומים בעיריית בני ברק אשר נצברו עד שנת 2011 הגיע ל-519 מיליון ש"ח. 66% המהווים 342 מיליון ש"ח הינם בגין חיובי ארנונת עסקים, 18% המהווים 91 מיליון הינם בגין חיובי ארנונת מגורים, 16% המהווים 86 מיליון הינם בגין חיובי מים. מספר החייבים בגין ארנונת עסקים 3.7 אלף, בגין ארנונת מגורים 7 אלפים ובגין חובות מים 7.6 אלף חייבים.

חובות ארנונה ומים עד 2011 - במיליוני ש"ח*

סה"כ חוב נטו	סה"כ מספר חייבים**	מים		ארנונה מגורים		ארנונה עסקים**		קבוצת חוב בש"ח
		סה"כ חוב	מספר חייבים	סה"כ חוב	מספר חייבים	סה"כ חוב	מספר חייבים	
191.7	74	15.6	7	6.4	4	169.6	63	1. מעל מיליון
66.9	98	8	13	12.5	17	46.5	68	2. חצי מיליון עד מיליון
208.4	1,416	43.4	328	51	371	113.9	717	3. 50 אלף עד חצי מיליון
47.3	2,001	13	576	17.4	775	16.8	650	4. 10 אלף עד 50 אלף
14.7	4,958	6.3	2,415	6.3	1,980	2.1	563	5. 500 עד 10 אלף
0.6	4,136	0.4	2,337	0.1	1,165	0.05	634	6. 0 עד 500
-10	5,596	-1	1,948	-2	2,658	-7	990	7. קטן מ-0
519	18,279	86	7,624	91	6,970	342	3,685	סה"כ

**מספר החייבים כולל את אותו משלם מספר פעמים בהתאם למספר הנכסים ו/או סוגי החוב - לדוגמה מספר יתרות חייבי ארנונה עסקים - 3,685 מתחלק בין 2,751 משלמים.

זגזוג בסיווג חובות ארנונה מים

בקובץ חובות ארנונה עד 2011, חובות ארנונה, אשר מבדיקת מקור החוב, עולה כי מדובר בחוב מים. לדוגמה, מניתוח השתלשלות חוב של חייב ארנונה, שמספרו במערכת 2090100021, המגיע בתאריך 31.12.2002 ל-418,946 ש"ח, עולה כי בשנת 2003, אותה יתרה בדיוק, כחוב מים. הביקורת העבירה שאלה בנושא למנהלת אגף הכנסות.

2,500 חייבים בסכומים הנעים בין 50-ש"ח ל-50+ש"ח

מהטבלה להלן עלה כי במערכת רשומים 2500 חייבים ביתרות הנעות בין 50+ ל-50- ש"ח. נציין כי יתרות נמוכות אלו נובעות בעיקר מצבירת ריבית על פני שנים, כך שבמקור מדובר בסכומים זניחים. מומלץ לשקול להגישם באופן גורף למחיקה.

סיכום יתרות חוב בין מינוס 50 ל-50 ש"ח

סה"כ חוב	סה"כ מספר חייבים	מים		ארנונה מגורים		ארנונה עסקים		
		סה"כ חוב	מספר חייבים	סה"כ חוב	מספר חייבים	סה"כ חוב	מספר חייבים	
6,255	1,633	3,265	589	2,145	634	845	410	יתרות חובה
-11,739	902	-5,230	317	-4,809	428	-1,700	157	יתרות זכות
-5,484	2,535	-1,965	906	-2,664	1,062	-855	567	סה"כ
ממוצע לאוכלוסיית הבדיקה 2.7-								

יתרות זכות בסכום כולל של 10 מליון ש"ח

בהמשך לממצאים המעידים על יתרות זכות משמעותיות במערכת הגביה, נערך ניתוח נוסף בנתוני חובות ארנונה עסקים ונמצא כי קיימות יתרות זכות ל-5,596 חייבים המגיעות לסכום כולל של 10 מיליון ש"ח. 990 יתרות הזכות הנובעות מארנונה עסקים הגיעו ל-7 מיליון ש"ח, 2,658 יתרות הזכות הנובעות מארנונה מגורים הגיעו ל-2 מיליון ש"ח ו-1,948 יתרות הזכות הנובעות ממים הגיעו ל-1 מיליון ש"ח.

מומלץ לערוך בדיקה הנוגעת למהות יתרות הזכות ולדון בצעדים הנדרשים לטיפול בהם.

יתרות זכות ארנונה ומים עד 2011 (מיליוני ש"ח)

סה"כ		מים		ארנונה מגורים		ארנונה עסקים		קבוצת יתרות זכות בש"ח
סכום	מספר זכאים	סה"כ זכות	מספר זכאים	סה"כ זכות	מספר זכאים	סה"כ זכות	מספר זכאים	
-2.6	13	0	0	0	0	-2.6	13	מעל 100 אלף
-0.7	11	0	0	-0.07	1	-0.6	10	50 עד 100 אלף
-1.1	37	-0.05	1	-0.02	1	-1	35	20 עד 50 אלף
-2.5	267	-0.1	16	-0.7	91	-1.6	161	5 עד 20 אלף
-2.1	1,013	-0.3	149	-1.1	583	-0.7	282	אלף עד 5 אלף
-1.1	4,247	-0.4	1,782	-0.6	1,982	-0.1	489	עד אלף
-10	5,596	-1	1,948	-2	2,658	7 -	990	סה"כ

תלונות שהועברו למבקר

במהלך 2019 התקבלו במשרד מבקרת עיריית בני ברק, פניות הנוגעות להודעות שנשלחו לתושבים בהם מפורטים חובות ארנונה שמקורם בשנים עד 2011. הפניות נסובו על כך שהחובות המדוברים נוצרו עוד בטרם החייב התגורר בנכס וכן על כך שהחובות הנידונים נוצרו לפני זמן רב, מבלי שנשלחו מכתבים והודעות לכתובת החייב כך שלא היה מודע לחוב ולצבירת הריבית עליו.

דוגמה א' - מכולת - דרישת חוב שמקורו בשנים 7-1996 בסוף שנת 2019 - בתאריך 30.10.2019
נשלח לבעלי המכולת הודעה לתשלום חוב ארנונה ומים, הנובע מיתרות חוב מים שנצברו עד 2008 ע"ס 958 ש"ח ומיתרות חוב ארנונה שנצברו עד 2011 ע"ס 4,605 ש"ח - בסך הכל 5,563 ש"ח.
לאחר בדיקת הביקורת, הוברר שהחובות המקוריים נוצרו בשנים 1996-1997 והקרן עמדה על 763.70 ש"ח.
הוצע לעשות תחשיב לפי חוב מקורי 763.70 * ריבית חשב כללי ולאחר תשלום החייב, הוגשה בקשה למחיקת יתרת החוב הרשומה במערכת הגבייה.

דוגמה ב' - דירה ברשב"ם 4 - משלוח הודעה על חוב לכתובת הנכס ולא לכתובת החייב - ביום 30.10.19
נשלחה לכתובת רשב"ם 4, הודעה על חוב בסך 738 ש"ח, בגין חוב ארנונה לנכס בכתובת זו. בעקבות פניה שהתקבלה אצל מבקרת העירייה מהדיירים הנוכחיים אשר אינם בעלי הנכס, התברר בעקבות פנית המבקרת כי מדובר בחוב שמקורו בשנת 2005, כאשר הדיירים הנוכחיים לא התגוררו בנכס. הוסבר לדיירים במכתב מסגן מנהלת אגף הכנסות, כי אין להם יתרת חוב וכי הוגשה בקשה לשינוי הכתובת, כך שהודעת החוב בגין שנת 2005, תשלח לכתובתו של החייב (ראה נספחים 1א, 1ב).

2. מסגרת חוקית

סוגי גביה ותקנות התיישנות

מסקירת חוקים, פסקי דין והנחיות הרלוונטיים לנושא גביית חובות עבר בגין ארנונה ומים עולה כי לרשות המקומית ישנם מספר דרכי גביה. שני ערוצי גביה אקטיביים: הליך מינהלי והליך אזרחי. גביה פאסיבית - כאשר החייב נזקק לאישור העירייה לצורך העברת מקרקעין והעירייה, בהתאם לחוק, מספקת את האישור בכפוף לתשלום החובות. כמו כן עולות המסקנות הבאות מהסקירה:

- **התיישנות 7 שנים לגביה אקטיבית** - בהתאם לפסק דין העליון משנת 2010: תקופת התיישנות של 7 שנים חלה על הליכי גביה אקטיביים. כלומר, במידה ולא מומשו הליכי גביה מינהליים או אזרחיים תוך שבע שנים, החייב יכול לטעון להתיישנות.
- **אין להשתוות יותר מ-3 שנים בפתיחת הליכי גביה אקטיביים** - בהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה משנת 2012: בעוד שתקופת ההתיישנות לגביה אקטיבית הינה 7 שנים, הרשות המקומית אינה יכולה להשתוות בפתיחת הליכי הגביה האקטיביים מעבר לשלוש שנים מן המועד שבו יכלה לראשונה לגבות את החוב- כלומר תוך שלוש שנים ועוד חמש עשרה יום, ממועד החיוב בתשלום המקורי.
- **אין התיישנות לגביה פסיבית לחוב שנצבר עד 2015** - בהתאם לפסק דין העליון משנת 2015: דיני ההתיישנות לא יחולו על הליכי גבייה פאסיבית בהקשר לחובות שנצברו עד למותן פסק הדין. המשמעות הינה כי לעירייה קיימת זכות לביצוע גביה פאסיבית לכל חוב שנצבר עד שנת 2015 גם אם חלים על החוב דיני התיישנות.
- **הליכי גביה מנהליים אינם עוצרים התיישנות להליך אזרחי** - בהתאם לפסק דין העליון משנת 2018: החל מתאריך הפסיקה, הליכי גבייה מינהליים לא עוצרים את מרוץ ההתיישנות לגבי תביעה אזרחית. המשמעות הינה כי עד 2018 ניתן היה לפתוח בהליך אזרחי לגבי חוב שנוצר מעל ל-7 שנים ובתנאי שהתקיימו הליכי גבייה מינהליים אשר לא הפרו את דיני ההתיישנות.

2.1 דרכי גביה - פקודת העיריות

גובה ממונה - בהתאם לסעיף 142א. לפקודה, במידה ושר הפנים סבור כי עירייה אינה פועלת במידה מספקת לגביית ארנונה ואספקת מים, רשאי הוא למנות 'גובה ממונה' לתקופה של שנתיים. **עירייה איתנה** - אחד התנאים להגדרת עירייה איתנה, בהתאם לסעיף 232א(6), הינו ששיעור גביית הארנונה של העירייה בכל אחת משלוש השנים שקדמו לשנת הכספים ביחס לחיוב השוטף מארנונה באותם שנים, הוא 80% לפחות, על פי הדוחות המבוקרים לשנים אלה. הביקורת מעירה כי בני ברק אינה נמנית ברשימת הרשויות האיתנות המפורסמת באתר משרד הפנים למרות עמידתה בקריטריון זה בשנים 2017-2019 (ראה נספח 1א2, 2א2).

הודעה לחייב - סעיף 306 לפקודה קובע, כי אם סכום בגין ארנונה שהוטלה לפי הוראות הפקודה לא שולם, תוך חמישה עשר יום מיום שחל פרעונו, תומצא לחייב בתשלום הודעה בכתב, בה יידרש לשלם את המגיע תוך חמישה עשר יום לאחר שהומצאה ההודעה. בהתאם לסעיף 307, אם אין למצוא את החייב, או שהוא מסרב לקבל את ההודעה שהומצאה לו, יראו את ההודעה כאילו

הומצאה כהלכה, אם הוצגה במשרדי העירייה והעתק ממנה הודבק על פני חלק בולט של הנכס שעליו משתלמת הארנונה, או אם נמסרה, או הועברה על ידי הדואר, לפי מענו הידוע לאחרונה.

גביה אקטיבית

גביה מנהלית - בהתאם לסעיף 309, אם לא שולם החוב כתום חמישה עשר יום לאחר המצאת ההודעה כאמור, יהיה לארנונה, בפיגור, וראש העירייה רשאי ליתן צו הרשאה בחתימת ידו ובחותמת העירייה המופנה לגובה הארנונה ומורה לו לדרוש תשלומו לאלתר, ואם לא שולם - לגבותו על ידי תפיסת מיטלטליו של החייב ומכירתם.

גביית ארנונה בהליך אזרחי - סעיף 317, קובע כי על אף האמור בסעיפים 309-315, כל מקום שהארנונה בפיגור, רשאי ראש העירייה במקום לנקוט הליכים לפי הסעיפים האמורים, או במקום להמשיך בהם, לפתוח בהליכים לגביית הארנונה כחוב אזרחי.

גביה פאסיבית

בהתאם לסעיף 324 (א), לא תירשם בפנקסי המקרקעין כל העברה של נכס, אלא אם הוצגה לפני הרשם, או לפני עוזר הרשם, תעודה חתומה בידי ראש העירייה, המעידה שכל החובות המגיעים לעירייה מאת בעל הנכס ביחס לאותו נכס עד ליום מתן התעודה והנובעים מהוראות הפקודה או מדין אחר - סולקו במלואם או שאין חובות כאלה.

2.2 גביה מנהלית - פקודת המיסים גביה

הפקודה מפרטת בין היתר את ההליכים השונים העומדים לרשות רשות ציבורית לשם גביית חובות- להלן הליכי גבייה מינהליים.

כתב הרשאה לגובה מיסים, גביה אקטיבית גביה מנהלית- בדומה לאמור בפקודת העיריות גם בפקודת המיסים מצוין פרק הזמן לתשלום המס והסנקציות העלולות להינקט באם לא יתבצע התשלום. כך בסעיף 4 לפקודה נקבע כי אם הוטל על אדם כחוק סכום כסף בקשר לאיזה מס שהוא, ולא שילם אותו אדם את הסכום בתוך חמישה עשר יום למן היום שהיה חייב לפרעו ולאחר שנשלחה אליו דרישה בכתב לשלם את הסכום שהוא חייב לפרעו ושלא פרעו, יתן פקיד גביה כתב הרשאה לגובה מיסים ובו יצטוו לדרוש מאת החייב לשלם מיד את הסכום המגיע ממנו ולגבותו, אם לא ישלמנו, על ידי תפיסתם ומכירתם של נכסי המטלטלים של החייב.

גביה פאסיבית- בדומה לפקודת העיריות, גם בסעיף 12 לפקודת המיסים גביה נקבע כי שום פעולת העברה במקרקעין השייכים לסרבן לא תירשם בפנקסי המקרקעין בטרם הוברר ששולם המס המגיע עליהם, אלא בהסכמת הממונה על הגביה.

2.3 התיישנות הנחית היועץ המשפטי לממשלה גביה 2/2012 (ראה נספח ג2)

התיישנות

התיישנות להגשת תובענה אזרחית- הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מפברואר 2012 בנושא 'הפעלת הליכי גבייה מנהליים לפי פקודת המיסים (גביה)' קובעת בסעיף 1.2 א. כי כל עוד לא חלפה תקופת ההתיישנות, שהינה 7 שנים בהתאם לחוק ההתיישנות (ראה נספח ג2), רשאית הרשות להגיש תובענה אזרחית לבית המשפט נגד החייב.

שיהוי

רשות מנהלית אינה רשאית להשתתף בגביית חובות - היועץ המשפטי לממשלה מציין כי אין זה סביר שרשות מנהלית תנקוט הליכי גביה מנהליים לראשונה וללא צידוק לאחר שנים רבות, תוך שהיא מעמידה את האזרח, בשל הזמן הרב שחלף, במצב שבו יקשה עליו להתמודד עם טענת החוב.

הליכי גביה אקטיביים מנהלי ואזרחי תוך 3 שנים

בהתאם להנחיית היועץ המשפטי, תקופת ההתיישנות לגבי הגשת תובענות אזרחיות היא 7 שנים, ובהתחשב בטיבם ובאופיים של חובות מנהליים, אין זה סביר שרשות מנהלית תנקוט לראשונה הליכי גבייה אקטיביים ללא התראה וללא צידוק, לאחר שחלפו שנים רבות מן המועד שבו יכלה לראשונה לגבות את החוב. לפיכך, על הרשות לפתוח בהליכי גביה אקטיביים מנהליים או אזרחיים תוך פרק זמן סביר שהוא קצר מתקופת ההתיישנות האמורה. פרק זמן כאמור, מן הראוי שלא יהיה ארוך משלוש שנים, מן המועד שבו יכלה לראשונה לגבות את החוב (ראה נספח ג2).

2.4 פסקי דין

דיני התיישנות חלים גם על הליכי גביה מנהליים אקטיביים

בית המשפט העליון בפס"ד נסייר נגד עיריית נצרת 20.6.2010 - בפסק הדין נקבעה ההלכה כי יש להחיל את דיני ההתיישנות גם על הליכי גביה מנהליים אקטיביים ולא רק על הליכים אזרחיים. כלומר דיני הדיני ההתיישנות חלים גם על גבייה לפי פקודת המיסים (גביה) (ראה נספח ד2).

דיני התיישנות חלים גם על הליכי גביה פסיביים - בגין חובות שנצברו החל מ-2015

בית המשפט העליון בפס"ד עיריית חיפה נגד יצחק סלומון 15.4.2015 - בפסק הדין נקבע כי גם בכל הנוגע להליכי גביה פאסיביים של חובות לרשויות המקומיות תחול הלכת נסייר נ' נצרת עילית, קרי, על פי דיני ההתיישנות. כמו כן נאמר כי גם בהליכי גביה אקטיבית וגם בהליכי גביה פאסיבית יש להחיל את דיני השיהוי המינהליים (ראה סעיף 2.3 לעיל). אשר למועד תחולת ההלכה לעניין הליכי גביה פאסיביים, הוחלט כי ההלכה החדשה תחול מכאן ולהבא ולא על חובות קודמים שנצברו. כלומר דיני ההתיישנות לא יחולו על חובות שנצברו עד למתן פסק הדין ככל הנוגע להליכי גביה פאסיביים (ראה נספח ד2, ה2).

החל מ-2018 הליכי גביה מנהליים אינם עוצרים התיישנות במסלול האזרחי

בית המשפט העליון בפס"ד עיריית ירושלים נגד צבי פרידמן 16.04.2018 - בפסק הדין נקבע כי הליכי הגבייה המינהליים לא עוצרים את מרוץ ההתיישנות בהליך האזרחי. כמו כן נקבע כי הלכה זו תחול באופן פרוספקטיבי בלבד, מכאן ולהבא (ראה נספח ו2).

2.5 מחיקת חובות

פקודת העירייות - בהתאם לסעיף 338, כל סכום המגיע לעיריה בשל ארנונות או מסיבה אחרת, והוא בפיגור לא פחות משלוש שנים, ונראה שאינו ניתן לגביה, מותר, באישורו של הממונה, ובעירייה איתנה - באישור המועצה, למחוק אותו מפנקסי העיריה. סעיף 339 קובע, כי כל סכום המגיע לעיריה בשל ארנונות או מסיבה אחרת [לדוגמה מיס], מותר למחוק אותו מפנקסי העיריה באישורו של השר, ובעירייה איתנה - באישור המועצה, אם ראו לעשות כן לטובת הציבור; בסכום

המגיע לעיריה שאינו ארנונה, יחליט השר, ובעירייה איתנה - תחליט המועצה, לאחר שעינו בהמלצות ועדת ההנחות, לפי סעיף 149ד(א)(2) (ראה סעיף 2א).

חוזר המנהל הכללי 5/2012- החוזר מפרט נוהל הנועד להסדיר הליכי מחיקת חובות, הנעשים על פי סעיפים 338 ו-339 לפקודת העיריות. הנוהל קובע, כי לגבי חובות אבודים מחיקת חוב, תותר רק כאשר מתקיימים התנאים המצטברים הבאים (ראה נספח 2, 12):

- אם מדובר בחוב של חייב שאינו בעל זכות בנכס בעל ערך כלכלי של ממש.
- החוב בפיגור של לא פחות משלוש שנים מהמועד שנקבע בחוק לתשלומו.
- מוצו הליכי גביה- על הרשות המקומית לנקוט בהליכי גבייה מנהליים, אשר ישקפו מאמץ רציני לגביית החוב ובכלל זה משלוח של מכתבי התראה וביצוע הליכי עיקול.

אפשרות לחשב ריבית לפי ריבית חשב כללי

כמו כן הנוהל קובע, כי במסגרת הסדר פשרה, רשאית הרשות המקומית למחוק כל חוב המגיע לה בהתאם לכללים הבאים (ראה נספח 2, 22):

- הפשרה נובעת ממחלוקת של ממש, עובדתית ו/או משפטית, בנוגע לקיומו של החוב הנדרש על ידי הרשות המקומית (כגון עצם חוקיות החוב, תקפותו, תחולתו על החייב, גובהו וכד').
- מחיקת החוב היא חלק מהסכם פשרה בין הרשות לחייב.
- במקרה שבו ננקטו הליכי גביה אשר שיקפו מאמץ רציני לגביית החוב והתקבלה חוות דעת של הגזבר והיועץ המשפטי של הרשות, כי אין לרשות תועלת כלכלית מהמשך של הליכי הגבייה לנוכח הסכום אשר החייב מציע לשלמו לרשות המקומית.

הנוהל מאפשר לרשות לבחון את מחיקת ההפרש בין ריבית הפיגורים שהצטברה על הקרן לפי חוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) התש"ס-1980, לבין ריבית החשב הכללי. במקרים חריגים, הנובעים ממצב חומרי קשה במיוחד של החייב, תהא הרשות המקומית רשאית לבחון אפשרות למחיקת ריבית פיגורים בשיעור העולה על האמור לעיל, כולה או חלקה. החלטה כאמור לא תתקבל אלא לאחר שניתנה חוות דעת של מנהל מחלקת הרווחה ברשות המקומית בסוגיה והמלצה מנומקת בכתב של צוות, שיורכב ממנכ"ל הרשות (ראה נספח 2).

3. מדגם יתרות גבוהות

היתרות במערכת גבוהות ב-50%-180 מתחשיב לפשרה לפי חשכ"ל

ממדגם 21 משלמים עולה, כי שורת "ארנונה עד 31.12.2011" המופיעה במערכת כוללת חובות ישנים, במקרים מסויימים מעל לעשרים שנה. נערך ניתוח המשווה בין היתרה במערכת המידע לבין היתרה לשנת 2019 אם היתה מחושבת לפי ריבית החשב הכללי אשר משמשת לצורך הסדרי פשרה. נציין כי יתרות החוב המופיעות במערכת גבוהות לעיתים קרובות במעל ל-100% מסכום החוב אשר היה מחושב לפי ריבית החשב הכללי.

טבלת מדגם - ארנונה עסקים*

מס"ד	סוג נכס	מקור החוב	מקור החוב נומינלי	הצמדה וריבית החשב הכללי	יתרה ב2019 לפי ריבית ח.כ.	יתרת במערכת 2019 מידע	שיעור ההפרש בין היתרות
1	עסקים	1993	95,601	335,866	431,467	1,234,628	186%
2	עסקים	1999	133,025	159,207	292,232	828,247	183%
3	עסקים	2005	17,646	9,891	27,537	63,078	129%
4	עסקים	2009	20,585	4,593	25,178	47,359	88%
5	עסקים	2005	6,309	3,536	9,845	19,925	102%
6	עסקים	2006	6,215	3,087	9,302	17,114	84%
7	עסקים	2005	2,502	1,402	3,904	8,524	118%
8	עסקים	2001	1,437	1,438	2,875	7,361	156%
9	עסקים	2007-2008	3,074	908	3,982	7,082	78%
10	עסקים	2010	3,078	553	3,631	5,563	53%
11	עסקים	1997	559	898	1,457	3,984	173%

טבלת מדגם - ארנונה מגורים*

מס"ד	סוג נכס	מקור החוב	מקור החוב נומינלי	הצמדה וריבית החשב הכללי	יתרת ב2019 לפי ריבית החשב הכללי	יתרת במערכת 2019 מידע	שיעור ההפרש בין היתרות
1	מגורים	2003	17,895	13,380	31,275	68,147	118%
2	מגורים	1-9/2005	2,690	1,508	4,198	8,818	110%
3	מגורים	2010-2011	4,860	625	5,485	8,789	60%
4	מגורים	2007	1,974	789	2,763	5,412	96%
5	מגורים	2006	1,552	771	2,323	4,749	104%
6	מגורים	2006	816	405	1,221	2,598	113%
7	מגורים	2010	250	45	295	500	69%

טבלת מדגם - מים*

מס"ד	סוג נכס	מקור החוב	מקור החוב נומינלי	הצמדה וריבית החשב הכללי	יתרת ב2019 לפי ריבית החשב הכללי	יתרת במערכת 2019 מידע	שיעור ההפרש בין היתרות
1	עסקים	1996	117	226	343	958	179%
2	עסקים	1997	87	140	227	622	174%
3	עסקים	1999	80	96	176	496	182%

נציין כי בשנת 2016 בוצעה פעולת תיקון ריבית לכלל המשלמים אשר הפחיתה את יתרתם ב-7%.

רשימת נספחים

נספח מס' 1 - נתונים מספריים וכמותיים

נספח מס' 2 - תקנים והוראות חוק

נספח מס' 3 - מדגם פניות

מתן הנחות בארנונה שלא בהתאם לתקנות

רשויות מקומיות העניקו הנחות מסוגים שונים, שלא בהתאם להוראות שנקבעו בתקנות הסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה), התשנ"ג-1993, וללא בדיקה מספקת של זכאות המבקשים; הן לא קבעו מבחני משנה למתן ההנחות ולא ביטלו הנחות לזכאים שלא הסדירו את יתרת חובם עד לתום שנת המס.

משרדי הפנים והאוצר לא קבעו מנגנון לעדכון רשימת ערי עולים בהתאם לאמות מידה אובייקטיביות ומהימנות. השיהוי בטיפול בנושא מנציח מצב שבו רשויות מקומיות מסוימות נהנות מתוספת בהכנסות מארנונה על נכסים בבעלות המדינה, ללא קשר לשיעור העולים באוכלוסייתן, ולהפך.

מעקב לקוי אחר חובות הארנונה וגבייתם

הבדיקה העלתה תמונה עגומה ומדאיגה בכל הנוגע לטיפול הרשויות המקומיות בהיקף העצום של חובות הארנונה שאינם משולמים להן. בסוף 2012 הסתכמו החובות בכ-27.5 מיליארד ש"ח; היקף החובות בשנה זו היה גבוה ביותר מ-9 מיליארד ש"ח מהגירעון המצטבר ומעומס המלוות שלהן גם יחד; השיעור המשוקלל של גביית הארנונה ברשויות המקומיות עמד באותה שנה על כ-42%, וב-20 מהן היה נמוך אף מ-10%.

בהיעדר אמות מידה ברורות, אימצו לעצמן הרשויות המקומיות, כל אחת על פי דרכה, כללים שונים להגדרת חובות ארנונה שיש חוסר ודאות לגבי גבייתם כ"חובות מסופקים". בסוף 2012, 62% מסך חובות הארנונה כלפי הרשויות המקומיות - 17.0 מיליארד ש"ח - הוגדרו כמסופקים. משרד הפנים הציג את חובות הארנונה בדוחות השנתיים שלו ללא החובות המסופקים, וכך ייפה את התמונה האמתית של היקף החובות ונתן לגיטימציה לרשויות המקומיות להתייחס לחובות המסופקים כאל חובות אבודים שאין כל יכולת לגבותם.

הבדיקה העלתה ליקויים רבים בהליכי הרישום, המעקב והגבייה של חובות הארנונה על ידי הרשויות המקומיות; חובות כלפי כמה מהרשויות המקומיות התיישנו בשל אי-נקיטת הליכים לגבייתם; רשויות מקומיות הפסיקו או עיכבו הליכי גבייה של חייבי ארנונה בתחומיהן, בלי שנמצאו מסמכים המעידים על הסיבות לכך, והן הורו לעשות כן אף על פי שהתקשרו עם חברות גבייה לטיפול בחייבים.



נספח 1א

From: [redacted]@gmail.com]
Sent: Tuesday, December 10, 2019 4:43 PM
To: [redacted]@Bbm.org.il>
Subject: בירור חיובי ארנונה ותקלות נוספות

שלום וברכה.

קיבלתי חשבון ארנונה ע"ש בגין יתרת חוב עד 2011, בפניה לבירור טלפוני עולה כי החוב הינו משנת 2005 כ6 שנים לפני שכלל דרתי במקום, האם בכך שאני שוכרת דירה מעבירים חוב ארנונה על השוכר בשיטת מצליח?

בנוסף קיבלתי הנחה בארנונה ואני רואה שנשמט אחד מילדי מכמות הנפשות בפניה למוקד התברר שילד הגדול בת ה 12 שכל השנים רשומה וגם השנה רשומה נעלמה!!! וכאילו יש לי נפש אחד פחות. מילא אם תינוק נשמט נטען לטעון תקלה של המבקש אבל שם המופיע כבר הרבה שנים איך נשמט?

עוד זאת אציין שבנו בבנין שלינו תוספות בניה, אך ללא כל מדידה או תיאום מדידה נעשה מדידה חיצוני והגדילו סכום ארנונה, מלבד מה שרק בנטו אצלי שלד, לא מוסך למה לא בודקים מדידה כראוי

לצערי התקלות אינם חדשות לפני כשנה אחותי קיבלה דרישת ארנונה מלפני כעשור שנים (מי שומר אישורי תשלום???) למזלה הטוב היה ברשותה אישור תשלום על אותו 'חוב' ומבירור במח' ארנונה אכן הודו ששולם.
נא ונא להסדיר מערכות המחשוב.

לא יתכן שיגבה כפילויות או לחילופין יערך עיקולים עקב שגיאות מערכתיות,

אבקש לקבל מענה בכתב וזאת עפ"י חוק תיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקון תשי"ט 1958 - חוק ההנמקות) קובע כי עובד ציבור כלומר עובד מדינה או עובד רשות מקומית מחוייבים להתייחס במלוא תשומת הלב לכל פניה של אזרח ולהשיב ולנמק בכתב ולא בעל פה ובלבד שהמבקש הגיש בקשתו בכתב. איך קורה תקלות אלו ומה נעשה שלא יקרה שוב
בברכה מרובה

[redacted]
מס' נכס [redacted]
רחוב בני ברק [redacted]

נספח 1

From: [redacted]@gmail.com>
Sent: Tuesday, December 17, 2019 8:10 PM
Subject: חיובי ארנונה

קיבלתי חיוב ארנונה (התראה) בו מופיע חוב ארנונה עד שנת 2011
מבדיקה שנערכה עם במענה הטלפוני עולה כי לטענתם חוב זה הינו עדכני לחודשים 2005-9-10-11-12!!!
לא למותר לציין מה שתמוה כי חוב זה ככל שהיה ולא נדרש ולא נגבה כ"כ הרבה שנים (14 שנים) התראות לא
ניתנו לפחות ב8 שנים אחרונות, כמ"כ משלוח החוב לא נשלח לכתוב החיוב רק לכתובת הנכס, (כאשר במקרה
דין גם לכתובת זו לא נשלחה התראה) מה שגורם לכך שיצטבר חובות ריביות עד אין שיעור ובהתאם חובת
תשלום ארנונה גבוהה. בכלל האם מישהו אמרו לשמור אישורי תשלום של 14 שנים!!!
ככל שמח' ארנונה החליטה על שיפור השירות והכל ממוחשב כראוי וכיאה בכל אופן עליהם לבדוק שתקלות
שנוצרו דרכם לא יגבה. (אכן אנו עיר חרדית אך אין זה הסיבה לגרום לכך לניצול התושבים בידע שהם לא יגישו
תביעה ייצוגית נגד העירייה או תביעה אישית נגד האחראים למחדל.)
הדבר תמוה שבעתיים לאור העובדה כי בתקופה האחרונה (מאז כל תושב יכול להיכנס לתיק תושב שלו ולגלות
פירוט ארנונה של השנים עברו) מתברר לאנשים שונים שיש להם עדיין חוב משנים עברו, סכומים פעוטים
שלא נגבה ולא הוסף לחשבון החודשי שלאחריו, וכאשר תושב שילם חובת הארנונה שלו לא היה לו לדעת על
תוספות שנשאר בחובה, וגם כאשר שילם ע"י נציג שירות לא ידעו לומר/לדרוש חוב זה.
(בימים הקרובים ישלח בעז"ה מס' דפים לדוגמא).
מה שגרם להצטברות ריביות, וכיום (ב2019) דרישות התשלום אכן זוכרים לציין חובות אלו משנים קודמות.
נודה לסיוע, ולפיתרון לגבי חשבון ארנונה המצו"ב.

הודעה על יתרת חוב

קבלה למשלם
תאריך הדפסה: 30/10/2019

שם ואחוזת המשלם: בני ברק
מס השבן משלם: [redacted]

מס זיהוי כזה: [redacted]

כתובת תיכנס: [redacted]

דירה: 51-151 אזור א
תאור/כנס: [redacted] 112 [redacted] 101.58 [redacted]

תושב נכבד,
* עפ"י הרשום בספרי עיריית בני-ברק, טרם שילמת את חיובי הארנונה המפורטים
בשובר תשלום זה, למרות שהודעת תשלום נשלחה אליך.
* כל פיגור יחייב בריבית ופרשי הצמדה.
* אם שלמת בינתיים את חובך, נא ראה הודעה זו כמבוטלת ואתך הסליחה.
* שלם חובך בזמן כדי לאפשר לעירייה לשפר את איכות החיים בעיר.

הסכום	שנת	תאור השירות	סמל	תאור הפעולה
737.70	911	ארנונה עד	53	יתרה לשנת 2011

אג: שוקל דרוש 737.70
הסכום לתשלום: 737.70

חתימת וות'מת הקופה רק במקום זה
החשבונית מתמכרים בכל המסמך ובקופת העירייה אין כנסת זה פחות או יותר לתשלום אלא כמפורט עליו תושב חוב או קופת העירייה

לידיעתך!
אי פירעון 2 חשבונות ארנונה תקופתיים לשנת 2019 מביא לחיוב במלא הארנונה השנתית עד סוף 2019.

הודעת ז'כוי
תזכורת

עיריית בני ברק
מינהל הכספים, אגף הכנסות
מחלקת תביעות רח' ירושלים 58
ת.ד. ג. בני ברק
קוד מוטב: 61-99731

שם ואחוזת המשלם: בני ברק
מס השבן משלם: [redacted]

מס זיהוי כזה: [redacted]

כתובת תיכנס: [redacted]

מס השבן כנס הרוזר: 5-20054-0
שוקל דרוש: 737.70
הסכום לתשלום: 737.70

חתימת וות'מת הקופה רק במקום זה

רשויות מקומיות איתנות


רשות איתנה היא רשות מקומית העומדת בתנאי סעיף 232א לפקודת העיריות (אינה מקבלת מענק איזון, נטולת גירעון שוטף, ועומדת במספר קריטריונים נוספים הנוגעים לאופן התנהלותה השוטף).


רשות שהוכרזה כרשות איתנה זכאית לשורה של הקלות מבחינת האסדרה של משרד הפנים, ובין היתר - פטור מקבלת אישור שר הפנים לביצוע עסקאות במקרקעין, פטור מקבלת אישור השר לעריכת חוזים למתן זיכיון או מונופולין, פטור מקבלת אישור השר לנושאים הקשורים בתקציב העירייה (אישור התקציב, העברה בין סעיפים ועוד), פטור מקבלת אישור שר למחיקת חובות.

אל מול ההקלות בפיקוח, קיימים בחוק מנגנוני בקרה שנועדו לוודא כי רשות שהוכרזה כאיתנה ממשיכה לתפקד כראוי גם ללא פיקוח הדוק של משרדי הממשלה הרלוונטים. במקרה שיתברר כי הרשות איננה ממשיכה להתנהל בצורה תקינה, רשאי שר הפנים להוציא את אותה הרשות מרשימת הרשויות האיתנות.

רשימת הרשויות האיתנות

(1) אבן יהודה	(2) אשדוד	(3) אשקלון
(4) באר טוביה	(5) באר שבע	(6) בני שמעון
(7) גזר	(8) גן רווה	(9) דרום השרון
(10) הוד השרון	(11) הרצליה	(12) חולון
(13) חוף השרון	(14) חיפה	(15) יהוד-נווה מונסון
(16) כפר סבא	(17) להבים	(18) נס ציונה
(19) נשר	(20) פתח תקווה	(21) עומר
(22) קרית טבעון	(23) ראש העין	(24) ראשון לציון
(25) רמת גן	(26) רמת הנגב	(27) רעננה
(28) תל-אביב - יפו	(29) תמר	

תיקון פקודת העיריות מס' 135 מיום 10.2.14 

חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 135) - התשע"ד 

סעיפים מתוך פקודת המיסים (גביה)

הוצאה לפועל בשל
אי-תשלומים

(תיקון מס' 1)
תשל"ג-1973

4. (1) הוטל על אדם כחוק סכום כסף בקשר לאיזה מס שהוא, ולא שילם אותו אדם את הסכום בתוך חמישה עשר יום למן היום שהיה חייב לפרעו ולאחר שנשלחה אליו דרישה בכתב לשלם את הסכום שהוא חייב לפרעו ושלא פרעו, יתן פקיד גביה כתב הרשאה לגובה מסים ובו יצטווה לדרוש מאת החייב לשלם מיד את הסכום המגיע ממנו ולגבותו, אם לא ישלמנו, על ידי תפיסתם ומכירתם של נכסי המטלטלים של החייב באופן המותנה להלן.

ניכוב רישום בפנקסי
מקרקעין

(תיקון מס' 1)
תשל"ג-1973

12. שום פעולת העברה במקרקעין השייכים לסרבן לא תירשם בפנקסי המקרקעין בטרם הוברר ששולם המס המגיע עליהם, אלא בהסכמת הממונה על הגביה¹.

¹ כל אזכור של סעיף 12 בחיקוק שניתן לפני תחילתו של תיקון מס' 1 ייראה כאזכור סעיף 12 לפקודה כנוסחו בתיקון.

מסכים	הנחיות היועץ המשפטי לממשלה
הפעלת הליכי גבייה מנהליים לפי פקודת המיסים (גבייה)	תאריך: שבת תשע"ב, פברואר 2012 מספר הנחיה: 7.1002

הפעלת הליכי גבייה מנהליים לפי פקודת המיסים (גבייה)

1. רקע

דבר החקיקה העיקרי המסמיך רשויות ציבור לנקוט הליכים שונים לשם גביית חובות (להלן – הליכי גבייה מינהליים), הוא פקודת המיסים (גבייה)¹ (להלן – הפקודה או פקודת המיסים (גבייה)). מטרת הנחייה זו היא להנחות את הרשויות כיצד להפעיל שיקול דעת בהשתמשן בסמכויות המוענקות להן בפקודה ובפרט בכל הנוגע להימנעות משיהוי בפעולות הגבייה. הנחיה זו חלה, בהתאמה גם על שימוש במסמכים אלקטרוניים לצורך הליכי גבייה מינהליים, לפי סעיף 1b12 לפקודה.

...

1.2. חלופות להליכי גבייה מנהליים

א. הגשת תובענה אזרחית לבית המשפט

כל עוד לא חלפה תקופת ההתיישנות, רשאית הרשות להגיש תובענה אזרחית לבית המשפט נגד החייב.

...

לא מעטות נמנעו מגביית חובות או השתהו במשך שנים רבות בהפעלת הליכי גבייה ונקטו בהם לראשונה זמן רב מאוד לאחר מועד היווצרות החוב.

מצב זה אינו תקין: אין זה סביר שרשות מינהלית תנקוט הליכי גבייה מינהליים לראשונה וללא צידוק לאחר שנים רבות, תוך שהיא מעמידה את האזרח, בשל הזמן הרב שחלף, במצב שבו יקשה עליו להתמודד עם טענת החוב.

...

ככלל, תקופת ההתיישנות של תובענות אזרחיות היא 7 שנים, אלא שבהתחשב בטיבם ובאופיים של חובות מנהליים, אין זה סביר שרשות מינהלית תנקוט לראשונה הליכי גבייה ללא התראה וללא צידוק, לאחר שחלפו שנים רבות מן המועד שבו יכלה לראשונה לגבות את החוב. לפיכך, על הרשות לפתוח בהליכי גבייה תוך פרק זמן סביר שהוא קצר מתקופת ההתיישנות האמורה. **פרק זמן כאמור, מן הראוי שלא יהיה ארוך משלוש שנים.**



חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958

...

פרק שני: תקופת התיישנות

הזמן להתיישנות

5. התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה (להלן – תקופת ההתיישנות) היא –

(1) בשאינו מקרקעין – שבע שנים;

(2) במקרקעין – חמש-עשרה שנה; ואם נרשמו בספרי האחוזה לאחר סידור זכות קניין לפי פקודת הקרקעות (סידור זכות הקניין) – עשרים וחמש שנה.

תחילת ההתיישנות

6. תקופת ההתיישנות מתחילה ביום שבו נולדה עילת התובענה.

...

דיני ההתיישנות חלים גם על גבייה לפי פקודת המיסים (גביה)

רמי אריה, עו"ד ורו"ח | 28.04.2015

דיני ההתיישנות חלים גם על גבייה לפי פקודת המיסים (גביה)

רמי אריה, עו"ד ורו"ח

בית המשפט העליון אישר שוב כי דיני ההתיישנות חלים גם על גביית חובות מס, אשר הרשות לא פעלה לגבייתם. כך שחוב מס שנוצר לפני יותר משבע שנים והרשות לא נקטה הליכי גבייה כלשהם בגינו, הינו בטל ומבוטל.

בהלכת נעמה נסייר (רע"א 187/05 נעמה נסייר נגד עיריית נצרת אשר ניתן ביום 20.6.2010) קבע בית המשפט העליון כי יש להחיל את דיני ההתיישנות על הליכי גביה מנהליים "אקטיביים".

בהלכת נסייר דובר באדם אשר הרחיב את דירתו בנצרת עילית, מכוח היתר בניה. לאורך השנים לאחר מכן, המשיכה העירייה לחייבו בארנונה על בסיס גודלה המקורי של הדירה ובהתעלם מהרחבת הבנייה. רק לאחר כעשר שנים שלחה העירייה דרישת תשלום לגבי ההפרש בין החיוב בפועל לבין החיוב כפי שהיה אמור להיות לשיטתה. הנישום לא אמר נואש והגיע עד כותלי בית המשפט העליון בבקשת רשות ערעור, ושם נתקבלה טענתו כי יש לבטל את החוב, היות ודיני ההתיישנות חלים גם לגבי גביית חובות באמצעות פקודת המיסים (גבייה).

כעת, בפסק דין חדש **בעניין עיריית חיפה** (עע"מ 8832/12 עיריית חיפה נ' יצחק סלומון בע"מ ואח'), ניתן ביום 15.4.2015), הרחיב בית המשפט העליון (ברוב דעות של הרכב מורחב של שבעה שופטים) וקבע כי הלכת נסייר לעניין התיישנות חובות מס, תחול גם לגבי גבייה פסיבית של חובות מס.

בהלכת עיריית חיפה, דובר באדם אשר ביקש לרשום במרשם המקרקעין עסקה של העברת זכויות במקרקעין. הוראות דין שונות קובעות שורה של דרישות להשלמת הרישום. אחת מאותן דרישות היא הצגתה של תעודת מטעם הרשות המקומית, המעידה כי כל החובות המגיעים לה מבעל הנכס ביחס לנכס סולקו במלואם, או כי אין חובות כאלה.

עיריית חיפה טענה כי הלכת נסייר חלה רק על הליכי גבייה אקטיביים, אך אינה חלה על הליכי גבייה פסיביים, כגון כאלו שמונעים אישור הנדרש על ידי בעל החוב. העירייה סירבה למסור למערער את התעודה בדבר היעדר חובות ארנונה ודרשה את תשלום מלוא חוב הארנונה כתנאי למתן התעודה.

ההכרעה הובאה לפתחו של בית המשפט העליון, אשר קבע כי "אין מקום לסטות מהלכת נסייר או לבטלה ככל שעסקינן בהחלת דיני ההתיישנות על הליכי גבייה אקטיביים. זאת ועוד, להשקפת בית המשפט, יש להחיל את דיני ההתיישנות גם על הליכי גבייה פסיביים, כדוגמת סעיף 324(א) לפקודת העיריות. בחלוף תקופת ההתיישנות אין הרשות רשאית לדרוש את פירעון החובות אשר התיישנו, כתנאי למתן אישור או תעודה".

כאשר הרשות דורשת מהאזרח פירעון של חוב אשר התגבש לפני זמן רב, יש חשיבות למוסד ההתיישנות המקנה לאזרח יציבות פיננסית ואינטרס וודאות.

נזכיר כי דיני הגבייה המנהליים האמורים לעיל לגבי חובות ארנונה, הם זהים גם כשמדובר בגביית חובות מס, לרבות מס הכנסה, מע"מ ומיסוי מקרקעין. בכל המקרים דנן, פתוחה לפני הרשויות שתי דרכי פעולה מרכזיות:

א. הגשת תביעה אזרחית לבית המשפט המוסמך.

ב. "גביה מנהלית" - נקיטת הליכי גביה מנהליים לפי פקודת המיסים (גביה).

בית המשפט קבע בעניין נסייר, כי גם במקרה והרשות תבחר במסלול של "גביה מנהלית" יוכל האזרח לטעון טענת "התיישנות". כעת נקבע, כי טענה זו תעמוד לאזרח גם כאשר הוא מבקש אישור מהרשות, למשל, לצורך רישום בטאבו של זכויותיו במקרקעין.

הלכת עיריית חיפה הינה המשך מגמה של פסיקות קודמות כדוגמת הלכת נסייר בה נקבע כי ישנה התיישנות לגבי חובות העבר של אזרח כלפי הרשות. כך נקבע בעניין חג'ג' (ב"ל 3142/09 חג'ג' נ' המוסד לביטוח לאומי) כי המוסד לביטוח לאומי אינו רשאי לחייב מבוטח בדמי ביטוח רטרואקטיבית יותר משבע שנים לאחור.

כך גם לשיטתנו גם לעניין חובות מס הכנסה, מס ערך מוסף ומיסוי מקרקעין, אשר הרשות לא פעלה לגבייתם במשך למעלה משבע שנים.

קישור למאמר:

<http://www.ralc.co.il/מאמר-4070-דיני-ההתיישנות-חלים-גם-על-גבייה-לפי-פקודת-המיסים-גביה.aspx>

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים בעניינים מינהליים

ע"מ 8832/12

לפני: כבוד הנשיא (בדימ') א' גרוניס
כבוד הנשיאה מ' נאור
כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערערת: עיריית חיפה

נגד

המשיבים: 1. יצחק סלומון בע"מ
חברה לבניה ועבודות ציבוריות
2. היועץ המשפטי לממשלה

...

הוחלט ברוב דעות של הנשיא (בדימ') א' גרוניס, הנשיאה מ' נאור, המשנה לנשיאה א' רובינשטיין והשופטת א' חיות לקבוע כי גם בכל הנוגע להליכי גביה פסיביים של חובות לרשויות המקומיות תחול הלכת [רע"א 187/05 נסייר נ' נצרת עילית, פ"ד ס"ד\(1\) 215 \(2010\)](#). זו תישאר על כנה כמות שהיתה גם בנוגע להליכי גביה אקטיביים, קרי, על פי דיני ההתיישנות. לעניין אחרון זה הצטרף גם השופט ח' מלצר. דעת השופטים ע' פוגלמן וד' ברק-ארז היא כי הן בהליכי גביה אקטיבית הן בהליכי גביה פסיבית יש להחיל את דיני השיהוי המינהליים. השופט מלצר סבור כי בהליכי גביה פסיבית בלבד יש להחיל את דיני השיהוי.

אשר למועד תחולת ההלכה לעניין הליכי גביה פסיביים, הוחלט ברוב דעות של המשנה לנשיאה א' רובינשטיין והשופטים ח' מלצר, ע' פוגלמן וד' ברק-ארז כי ההלכה החדשה תחול מכאן ולהבא ולא על חובות קודמים שנצברו.





בבית המשפט העליון

רע"א 4302/16

לפני: כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט ד' מינץ

המבקשת: עיריית ירושלים

נגד

המשיב: פרידמן צבי

...

ז. סוף דבר

17. דעתי היא, וכך אציע לחבריי, כי יש לדון בבקשה כאילו ניתנה רשות ערעור, ערעור הוגש על פיה – ולדחות את הערעור לגופו. בהתאם, יש לקבוע בסוגיה העקרונית – כפי שקבעו אף ערכאות קמא – כי ככל שעסקינן במרוץ ההתיישנות בהליך אזרחי, הליכי גבייה מינהליים אינם עוצרים או מאפסים את המרוץ. כפועל יוצא,

נוהל מחיקת חובות לרשות המקומית (8).

רקע

1.1 נוהל זה נועד להסדיר הליכי מחיקת חובות, הנעשים על פי סעיפים 338 ו-339 לפקודת העיריות, סעיף 186 לצו המועצות המקומיות (א) וסעיפים 81 ו-132 לצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות). הנוהל בא להחליף את נוהל מחיקת החובות שפורסם בחוזר מנכ"ל 4/01 והתוספת לו בחוזר מנכ"ל 6/02.

מחיקת חובות שאינם ניתנים לגביה - חובות אבודים

2.1 מקור הסמכות למחיקת חובות אבודים מצוי בסעיף 338 לפקודת העיריות, סעיף 186 רישא לצו המועצות המקומיות (א) (להלן: "צו המו"מ") וסעיפים 81 רישא ו-132 לצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות) (להלן: "צו המוא"ז").

2.2 בהתאם להוראות הדין האמורות, נדרש אישור מהממונה על המחוז (להלן: "הממונה") למחיקת חובות אבודים בחובות של חייב לעיריה בלבד. במחיקת חובות אבודים במועצות מקומיות, מועצות אזוריות וועדים מקומיים, יש לפעול בהתאם לנוהל, אך אין צורך באישור הממונה, או באישור המועצה האזורית במקרה של ועד מקומי.

2.3 מחיקת חוב לפי הוראות הדין האמורות, תותר רק כאשר מתקיימים התנאים המצטברים הבאים:

2.3.1 **היעדר זכות בנכס** - מחיקת חוב של חייב, יחיד או תאגיד, תותר רק אם מדובר בחוב של חייב שאיננו בעל זכות בנכס מקרקעין או בנכס אחר בעל ערך כלכלי של ממש, אשר מימושו יכול לאפשר את פירעון החוב או חלקו.

לגבי יחידים ובנסיבות מיוחדות (כגון בעל חוב מועט יכולת, שהנכס היחיד שיש לו בו זכויות והניתן לפרעון הוא דירת מגורים), רשאית הרשות המקומית לדחות את מועד גביית החוב מהנכס למועד מימוש הזכויות בנכס, או למועד שבו חדל החייב מלהחזיק בנכס וחדלה העילה לדחיית המועד לגביית החוב.

פעלה הרשות המקומית כאמור, תהיה רשאית לעת תשלום החוב ובהתאם לסמכותה (לפי סעיפים 339 לפקודת העיריות, סעיף 186 סיפא לצו המו"מ וסעיפים 81 סיפא ו-132 לצו המוא"ז), לבחון אפשרות למחיקת ההפרש שבין ריבית הפיגורים שהצטברה על הקרן לפי חוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) התש"ס-1980, לבין ריבית החשב הכללי כמשמעותה בהודעה בדבר השיעור של ריבית החשב הכללי, כפי שהיא מתפרסמת מזמן לזמן ברשומות (להלן: "ריבית החשב הכללי") המצטברת על הקרן באותה התקופה, כולו או חלקו, בהתאם לנסיבות, וזאת מיום גיבוש החוב ועד לתשלום.

במקרים חריגים, הנובעים ממצב חומרי קשה במיוחד של החייב, תהא הרשות המקומית רשאית לבחון אפשרות למחיקת ריבית פיגורים בשיעור העולה על האמור לעיל, כולה או חלקה. החלטה כאמור לא תתקבל אלא לאחר שניתנה חוות דעת של מנהל מחלקת הרווחה ברשות המקומית בסוגיה והמלצה מנומקת בכתב של צוות, שיורכב ממנכ"ל הרשות (ובהיעדר מנכ"ל, מזכיר הרשות המקומית),

2.3.2 החוב בפיגור של לא פחות משלוש שנים מהמועד שנקבע בחוק לתשלומו.

2.3.3 מיצוי הליכי גביה

2.3.3 מיצוי הליכי גביה

יובהר, כי על הרשות המקומית לנקוט בהליכי גבייה מנהליים על פי דין, אשר ישקפו מאמץ רציני לגביית החוב ובכלל זה משלוח של מכתבי התראה וביצוע הליכי עיקול. לגבי תאגיד – יש למצות במסגרת זאת את אפשרות הגביה מבעלי השליטה, בהתאם לסעיף 8(ג) לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) התשנ"ג–1992. לגבי יחיד ותאגיד - יש לבדוק האם קיימים נושים נוספים, להתחקות, ככל הניתן, אחר הליכי גביה נוספים וככל שקיימים כאלה, להצטרף אליהם.

3.4 הסדרי פשרה - במסגרת הסדר פשרה, רשאית הרשות המקומית למחוק כל חוב המגיע לה (ארנונה, אגרות, היטלים, חובות אזרחיים וכו'), הן של יחיד הן של תאגיד, וזאת בהתאם לכללים הבאים:

3.4.1 הפשרה נובעת ממחלוקת של ממש, עובדתית ו/או משפטית, בנוגע לקיומו של החוב הנדרש על ידי הרשות המקומית (כגון עצם חוקיות החוב, תקפותו, תחולתו על החייב, גובהו וכדו').

3.4.2 מחיקת החוב היא חלק מהסכם פשרה בין הרשות לחייב. גובה התשלום שעל החייב לשלם במסגרת הסדר הפשרה ייקבע בהתאם לגובה החוב, לעוצמת המחלוקת והקשיים המשפטיים, לקשיי הגביה ולסיכויי הגביה.

3.4.3 ככלל, קשיי גביה כשלעצמם אינם מהווים עילה למחיקת חוב במסגרת הסדר פשרה. במקרה כזה, יש לפעול בהתאם להחלטת המועצה בדבר מיצוי הליכי גביה, כאמור בסעיף 2.3.3 של הנוהל לעיל וניתן יהיה למחוק את החוב בהתאם לאותם כללים. על אף האמור וכחריג לכך, ניתן יהיה למחוק חוב בהתאם לסעיף קטן זה, במקרה שבו ננקטו הליכי גביה אשר שיקפו מאמץ רציני לגביית החוב והתקבלה חוות דעת של הגזבר והיועץ המשפטי של הרשות, כי אין לרשות תועלת כלכלית מהמשך של הליכי הגביה, לנוכח הסכום אשר החייב מציע לשלם לרשות המקומית, כגון במקרה שמימוש עיקולים שהוטלו אינו אפקטיבי, או שעלות הפעלתם של הליכים אלה גבוהה ביחס לחוב.

אל: הממונה על מחוז _____ טופס 1

מאת: עיריית _____

בקשה למחיקת חוב לפי סעיף 338 לפקודת העיריות

(חוב בפיגור של שלוש שנים לפחות ונראה שאינו ניתן לגביה)

בקשה מס': _____, _____, _____

שם העיריה _____ שנה _____ מס' סידורי _____

שם החייב	ת"ז/ח"פ	מקור החוב	מועד היווצרות החוב	שיעור החוב הנומינלי	שיעור החוב בעת הגשת הבקשה

אנו החתומים מטה, מצהירים ביחס לחוב האמור לעיל כי:

1. התקבלה החלטת מועצה בדבר הליכי הגביה שיש לנקוט ביחס לסוג החוב המדובר. רצ"ב העתק ההחלטה (על ההחלטה לכלול את התאריך שבו אושרה ע"י המועצה).
2. ננקטו ומוצו כל הליכי הגביה שעליהם החליטה מועצת העיריה ביחס לסוג זה של חוב בהתאם לנדרש על פי חוזר מנכ"ל משרד הפנים ביחס למחיקת חובות.
3. התקיימו שאר ההליכים והתנאים למחיקת החוב בהתאם לנוהל.

_____ ראש הרשות
_____ גזבר הרשות
_____ יועמ"ש הרשות

_____ חשב מלווה (אם מונה)

בקשה לאישור הסדר פשרה

(לפי סעי' 339 לפק' העיריות; סעי' 186 סיפא לצו המו"מ, וסעי' 81 סיפא ו-132 לצו המוא"ז).

שם החייב	ת"ז/ח"פ	מקור החוב	מועד היווצרות החוב	שיעור החוב בספרי הרשות	שיעור החוב הנטען ע"י החייב	סכום הפשרה

פירוט המחלוקת העובדתית ו/או המשפטית בתמצית

פירוט השיקולים שהשפיעו על סכום הפשרה בתמצית

רצ"ב העתק של המלצת ועדת הנחות.

אנו החתומים מטה, מצהירים ביחס לחוב האמור לעיל כי:

1. המחיקה תואמת את הוראות חוזר מנכ"ל ביחס להסדרי פשרה.
2. המחיקה תואמת את הכללים שנקבעו בהחלטת הרשות המקומית בעניין (במקום שבו נדרשת החלטה כזו).
3. החוב הומלץ למחיקה ע"י ועדת הנחות (לגבי חוב לעירייה שאינו ארנונה).

יועמ"ש הרשות

גזבר הרשות

ראש הרשות

חשב מלווה (אם מונה)